

I just mention Stephan Borgehammar and Roger Andersson) and in an attentive dialogue with recent trends in medieval sermon studies, this dissertation on the one hand advances our understandings of how Saint Birgitta's profile was constructed (and the struggles around this cultural process), while on the other hand it also sheds light on the great treasure of the sermons composed and used in Vadstena, which represents one of the most intriguing corpus of sermons in late medieval Europe. From that perspective, the material analyzed in this dissertation and the issues that arise from it are a perfect starting point to further develop this investigation. Personally, given the premises, I hope this would be done soon by Bergman in the form of a monograph that expands in an engaging way on the findings of this dissertation, the reading of which – however – already will be an enrichment for any scholar interested in medieval pastoral care, preaching, and the cult of saints.

Pietro Delcorno
Associate Professor, Bologna
DOI: 10.51619/stk.v100i4.27065

Kasper Bro Larsen. *Jesus: En historisk crash course*. Stockholm: Enskilda Högskolan Stockholm. 2023. 88 s.

Kasper Bro Larsens bok om den historiske Jesus gavs först ut på danska 2018 och har nu utkommit i svensk översättning. I inledningen får vi ta del av Larsens ambition att beskriva Jesus från flera olika synvinklar: det handlar om historievetenskapens Jesus, de tidiga kristnas Jesus, Bibelns Jesus och till sist får vi även del av författarens personliga och existentiella reflektioner kring bokens huvudperson. Med andra ord är det ganska mycket som ska hinnas med på knappt åttio sidor, och vi serveras därmed ett axplock av frågeställningar, teorier, forskningsresultat och reflektioner kring vem den historiske Jesus kan ha varit. Givet att boken har ett tydligt populärvetenskapligt format

måste den bedömas utifrån en sådan horisont. Författarens förmåga att skriva lättläst, kortfattat och medryckande är en stor tillgång i detta avseende. Boken förutsätter inte heller några långtgående förkunskaper när det gäller kännedom om evangeliernas berättelser, utan författaren återberättar ofta dessa och placerar dem i ett sammanhang åt läsaren.

Larsen anknyter till samtiden och skapar kopplingar till populärkulturella fenomen och mer moderna historiska händelser på ett sätt som kan skapa igenkänning hos läsaren och ge en känsla av relevans. Till exempel skriver han om Jesus många följare, vars antal inte ens kan överträffas i dagens digitala värld. Jesus intåg i Jerusalem och hans rensning av templet beskrivs som profetiska "happenings" (s. 62) och författaren kallar med glimten i ögat Toran för "en judisk kombination av *Sveriges Rikes lag* och *Vett och etikett*" (s. 32). Mindre lyckat blir det dock när han väljer att jämföra de tidiga kristnas upphöjelse av den korsfäste Jesus med att kalla Usama bin Ladin (1957–2011) för en hjälte. Nog för att det var kontroversiellt att kalla en brottsling som korsfästes av romarna för Guds son, men det innebär inte att det är relevant att jämföra honom med en terrorist och massmördare. Larsen fastslår senare att det brott som Jesus dömdes för var hans kritik mot templet och hans rensning av detsamma, ett handlande som snarare skulle kunna liknas vid någon form av civil olydnad.

Inledningsvis slår författaren hål på den seglivade myten om att Jesus kanske aldrig har existerat som historisk person. De fyra evangelierna i Nya testamentet, som uppges ha nedtecknats när första generationens ögonvittnen till Jesus liv började gå ur tiden, anges som den primära källan till den historiske Jesus. Naturligtvis nämns också de utombibliska källor som vi har att tillgå, även om dessa ger oss mer knapphändig information. De delar ur Jesus liv som framför allt diskuteras i boken är födelseberättelserna, korsfästelsen och de händelser som ledde

fram till den, Jesus budskap om gudsriket samt frågan om Jesus identitet – hur han uppfattades i sin samtid, hur han uppfattade sig själv och hur han beskrivs av lärjungarna efter sin död. När det gäller den sistnämnda frågan går författaren igenom ett antal förslag som givits inom Jesusforskningen på hur vi ska förstå Jesus i hans samtid. Var han kanske en judisk profet, en kynisk filosof, en militant selot eller en rabbin? Larsen verkar landa i att vi ska förstå Jesus som en obekvämt profet som gjorde sig till ovän med det politisk-religiösa etablissemanget. Kanske tänkte han på sig själv som en messiasgestalt, men knappast som Gus son.

Evangelierna beskrivs som ”en blandning av historia och tidigkristen fanfiction” (s. 23). Mot bakgrund av detta ställer sig författaren frågan hur det är möjligt att hitta den historiske Jesus mellan raderna i evangelierna. Detta har genom åren visat sig vara en tämligen besvärlig uppgift. På ett förtjänstfullt sätt beskriver Larsen hur forskningen om den historiske Jesus har tenderat att vara ”mer ideologisk än historisk” (s. 25) och präglad av den tidsanda i vilken den bedrivits. Men trots de svårigheter det innebär att försöka vaska fram den historiske Jesus ur källmaterialet beskriver Larsen sig själv som en måttlig pessimist och hävdar att det är möjligt att ”sätta samman fragment av ett historiskt porträtt av Jesus” (s. 26).

Givet bokens kortfattade format är det kanske inte så förvånande att de metodologiska frågorna får stå åt sidan, men med tanke på de många potentiella fallgropar som forskningen om den historiske Jesus visat prov på skulle jag önskat något slags övergripande beskrivning av hur Larsen tänker sig att vi ska gå till väga för att nå tillförlitlig kunskap om den historiske Jesus. Vid några få tillfällen hänvisar författaren dock till det inom Jesusforskningen välkända genanskriteriet för att understryka historiciteten i händelser som korsfästelsen, Jesu härkomst från Nasaret och att Jesus döptes av Johannes. I många andra fall kan nog författarens säkra uttalanden om vad som är historiskt och ej

uppfattas som godtyckliga av den som inte är bekant med Jesusforskningen, detta eftersom författaren inte alltid motiverar eller förklarar sina ställningstaganden.

Ibland framkommer också en viss inkonsekvens i synen på hur evangelietexterna har traderats och vad detta innebär för deras användbarhet i sökandet efter den historiske Jesus. Som exempel kan nämnas att författaren beskriver evangeliernas återgivning av Jesus liknelser som resultatet av ett slags visklek, ”där en fras viskas till nästa person i cirkeln tills den förändras till oigenkännlighet” (s. 52), för att sedan på nästkommande sida slå fast att Jesus använde liknelserna för att illustrera gudsriket. Jag frågar mig hur vi kan säga något alls om hur Jesus använde sina liknelser om källmaterialet är så förvanskat som Larsen verkar anta. Längre fram i boken beskrivs evangelierna som ett slags ”kollektivt minne” där det viktigaste inte var att beskriva det förflutna, utan att formulera något som var användbart i nuet. Dessa två ambitioner behöver dock inte ställas i motsats till varandra. När det gäller frågorna om hur den muntliga tradingen av evangeliernas innehåll såg ut och hur kollektivt minne fungerar och förvaltas skulle jag önskat lite mer av interaktion med senare tids forskning.

Sammanfattningsvis kan sägas att boken säkerligen kan väcka intresse för frågorna om den historiske Jesus hos den som inte sedan tidigare är bekant med varken Nya testamentets texter eller forskningen på området. Läsaren lockas till vidare reflektion genom frågor till varje kapitel som återfinns i slutet av boken. Förhoppningsvis kan boken fungera just så, som en katalysator för vidare studier och som en stimulans för nyfikenheten på Jesus person.

*Anna Enberg
Doktorand, Lund*

DOI: 10.51619/stk.v100i4.27066